

АДЫГЭ

100 МАКЪ

Голос адыга

1923-рэ илъэсым
гъэтхапэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэкӀы

№ 31 (22720)

2023-рэ илъэс

ГЪУБДЖ

МЭЗАЕМ и 21-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +
тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэкӀубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

ЗэкӀэ ТекӀоныгъэм пай!

Ӏофтхьабзэу «ЗэкӀэ ТекӀоныгъэм пай!» зыфилорэм кыдыхэлъытагъэу шӀушӀэ марафон тыгъуасэ Адыгеим щызэхашагъ.

зэлуихыгъ Владимир Свеженец. ТидзэкӀолӀхэм ыкӀи шъхьафит ашӀыжыгъэ чӀыплӀхэм ащыпсэ-ухэрэм ӀэпылӀгъу афӀхьугъэныр, ТекӀоныгъэр кыгъэблӀгъэгъэныр ищыкӀӀгъэ шъыпкӀэу зэрэщытхэм АР-м и Лышъхъэ кы-зэрэклигъэтхьырэр ащ кыӀуагъ.

— ТекӀоныгъэр кыдэхыгъэным хэлӀажьэхэзэ, патриотизмэм зегъэушӀомбгъугъэным ыкӀи Урысыем щыпсэурэ лъэпкӀ зэфӀэшъхьафхэм язэкъотныгъэ гъэпытӀгъэным нӀбгырэ пӀпчӀ илӀхышӀу кыхелъхъэ, — кыӀуагъ Владимир Свеженец.

ХэушъхьафыкӀыгъэ дзэ операцием хэлӀажьэхэрэм лыхъужъныгъэу зэрӀхьэрэр, пшӀэрылӀгъэу кыфагъэуцухэрэр зэрифӀшӀуа-шӀу зэрагъэцӀагъэхэрэр В. Свеженец кыхигъэщыгъ. Нэужым Владимир Путиным игушӀыӀхэр кӀэзэрӀгъуогъэхэм агу кыгъэ-кыжыгъ: «Непэ чӀыплӀу тызэ-рытыр тилъӀпкӀ, Урысыем ита-рихъ, кыткӀӀхъухьэрэ лӀэужжэм янеушӀрэ мафӀ кӀэтыухъумэнхэм афӀгъэхьыгъ. ТицӀыфхэм яеплӀы-кӀэ ыкӀи апсэ зэщызгъэкӀон гу-хэлъ зилӀхэм тапӀшӀуекӀон фӀае».

ШӀушӀэ Ӏофтхьабзэм хэлӀажьа-

гъэхэм зэрафӀразэхэр В. Свеже-нец кыӀуагъ. Адыгеим щагъо-игъэ ахъцэ ӀэпылӀгъумкӀэ ящы-кӀӀгъэшт Ӏэмэ-псымэхэр, щыгъын фабӀхэр, квадрокоптерхэр, Ӏэзэ-гъу уцхэр ащӀыфӀштхы.

Урысыем и Лыхъужъэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу ЦӀей Эдуард нэужым гушӀыӀэ ратыгъ. Урысы-ем и Президент иунашӀо зэрэ-дырагъаштӀэрэр ащ кыӀуагъ. Ветеранхэм ахэлъ орденхэр кӀазэрӀрахатхьыхэрэм, саугъэтхэр зэрӀуахыжъхэрэм, бзылфыгъэ-хэр, сабыйхэр зэраукӀыхэрэм, цӀыфхэр псауу зэрагъэстыхэрэм, фашизмэм апӀшӀуекӀогъэн зэрэ-фӀэгъэр ащ кыӀуагъ. АпӀрэ мафӀэм кыщегъэжыгъэу тидзэ-кӀолӀхэм адырагъаштэ ыкӀи амалэу ялӀмкӀэ ӀэпылӀгъу афӀ-хъух. Депутатхэм аугъоигъэ мылкур фондым зэрӀагъэхьа-гъэр, тапӀкӀи хэушъхьафыкӀыгъэ дзэ операцием хэлӀажьэхэрэм ыкӀи яунагъохэм ӀэпылӀгъу зэ-рафӀхъуштхэр кыхигъэщыгъ.

Народнэ фронтым ишӀолыыр кӀутамэу Адыгэ Республикэм щӀӀэм ипӀащэу Юрий Гороховым

Непэ зафи-гъэзэшт

УФ-м и Президентэу Владимир Путиным УФ-м и Федеральнэ ЗӀуклӀэ илъэс кӀэс фи-гъэхьырэ ДжӀапсальэр непэ кышӀышт.

Къэралыгъом ипӀащэ ипресс-секретарэу Дмитрий Песковым кыӀуагъэу федеральнэ кӀэбар-лыгъгъӀэс амалхэм кызырӀаты-гъэмкӀэ, Ӏофтхьабзэм хэушъхьа-фыкӀыгъэ дзэ операцием хэлӀа-жъэхэрэри кырагъэблӀгъагъэх.

— *Хабзэ хъугъэу илъэс кӀэс кырагъэблӀгъа-хэрэр щыӀӀх, ау непэ Ӏофхэм язытет кыдӀ-лӀытагъэу, ащ зэхьо-кӀыныгъэхэр фӀхъу-щтых, —* кыӀуагъ Кремлым илӀыкӀо.

Президентым ипресс-секре-тарь кызырӀуагъэмкӀэ, хэу-шъхьафыкӀыгъэ дзэ операциеу Украинэм щыкӀорэр, къэралы-гъом иэкономикэ изытет, соци-альнэ лъэныкӀор ары пащэм и ДжӀапсальэ зигугъу нахъ кы-щишӀыштхэр. Политологхэм ти-хӀгъэу исхэм ямызакъоу, ӀӀкыӀб кӀэрал пащӀэхэми, Украинэм щыпсӀэхэрэми зафи-гъэзэнуу зэрэнӀгъуехэрэр кыӀагъэщы.

УФ-м и Президент Федераль-нэ ЗӀуклӀэм фи-гъэхьырэ ДжӀа-псальэр Урысые телевидением и АпӀрэ канал, «Россия-1-м» ыкӀи «НТВ-м» занкӀэу кӀаытшт, сыхъатыр 12-м Ӏофтхьабзэр рагъэжъэшт.

непэ лыхъужъныгъэ зезыхьэ-хэрэм ӀэпылӀгъу ягъӀгъотыгъэ-ным, цӀыфхэр зэрӀахотхэр зэ-хашӀӀным мӀхъанэшхо зӀрилӀэр кыӀуагъ.

— Республикэм щыпсӀэхэрэм яшӀуагъӀкӀэ ӀэпылӀгъу тонн 20-м ехъу тыу-гъоигъ. Ахэм ахэлъых щыгъын фабӀхэр, Ӏэзэгъу уцхэр, шхынхэр, нӀмыкӀхэри. Кыт-кӀӀхъухьэрэ лӀэужжэм атхыгъэ письмэхэри ахэлъых. Джащ фӀдӀэу кӀаугъоигъэ ахъшӀмкӀэ джыри анахъ ящыкӀӀгъэшт Ӏэмэ-псымэхэр тӀцӀыфӀштхы, — кыӀуагъ Юрий Гороховым.

(*ӀкӀӀух я 2-рэ нӀкӀуб. ит*).

Урысые народнэ фронтыр Ӏофтхьабзэм кӀӀэцӀако фӀхъугъ, Адыгэ къэралыгъо университе-тым щырагъӀагъыгъ. Хэушъ-хьафыкӀыгъэ дзэ операцием хэлӀажьэхэрэм ӀэпылӀгъу афӀхъу-гъэныр ыкӀи шъхьафит ашӀыжы-гъэ чӀыплӀхэм ащыпсӀэхэрэм аделӀгъэныр ары пшӀэрылӀ шъхьаӀэу зэхӀацӀахэм зыфа-гъэуцужыгъэр.

Ӏофтхьабзэм хэлӀажьагъэх Адыгэ Республикэм и Лышъ-хъэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие ипӀащэу Вла-димир Свеженец, АР-м и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм иде-путатхэр, министрэхэм я Каби-нет хэтхэр, федеральнэ ыкӀи муниципальнэ кӀулыкӀуу зэфӀ-шъхьафхэм ялӀыкӀохэр, ветеран-хэр, Къыблэ федеральнэ шӀо-лырым и Зэхэт стратегическэ командование, общественнэ организации зэфӀэшъхьафхэм ялӀыкӀохэр, нӀмыкӀхэри.

АР-м и Лышъхъэу КъумпӀыл Мурат ыцӀӀкӀэ Ӏофтхьабзэр кы-

СурӀтхэр: А. Гусев.

ЮфшIэнхэр зэрэлъыкIуатэхэрэм зыщигъэгъозагъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат Тэхутэмыкое районим зыцэлэм кIэлэцIыкIухэмрэ зыныбжь икIугъэхэмрэ апае Инэм щашIырэ Iэзаплэм изытет зэригъэлъэгугъ. Шьолыыр программэм тегъэпсыхъагъэу сомэ миллион 380-рэ ащ пае къафыхагъэкIыгъ.

Адыгеим и Лышхъэу муниципалитетымрэ АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэрэ япацэхэм пшъэрыл афишыгъ псэуалъэр иплалъэм шIомыкIэу ухыгъэ хъуным лыплъэнхэу. Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиным псауныгъэм икIэухъумэн епхыгъэ псэуалъэхэм ялофшIэн уахътэм нахъ диштэу шыгъэнымкIэ пшъэрылхэу къыгъэуцугъэхэр гъэцэкIэгъэнхэм мэхъанэшхо зэрилэр Къумпыл Мурат къыхигъэщыгъ. Ащ пае илъэси 5-м тельытэгъэ шьолыыр программэ республикэм

щызэхагъэуцагъ. Ащ къызэрэдилытэрэм тетэу 2021-рэ илъэсым къыщыублагъэу 2025-м нэс поликлиникэхэр, фельдшер-мамыку Iэзаплэхэр, амбулаториэхэр кIэу ашыщтых ыкIи агъэцэкIэжыщтых, оборудованиакIэмрэ автотранспортымрэ къащэфыщтых. Гуцылэм пае, псэуплэу Каменноосткскэм поликлиникэр зычIэт унэр щэгъэцэкIэжыгъ, Кошхъэблэ районимкIэ псэуплэу Дружбэмрэ Теуцожь районимкIэ къуаджэу Джэджэхъаблэрэ амбулаториитIу ащашIы. Гавердовскэм 2024-рэ илъэсым врач амбулаторие къыдэтэджэшт, жъы хъугъэ фельдшер-мамыку Iэзаплэм ычIыплэ ар къиуцощт. Джащ фэдэу къалэу Мыекъуапэ поликлиникакIэм ишIын щаухышт, урамэу Чкаловым ыцIэкIэ щытым тет къэлэ поликлиникэри агъэцэкIэжыын мурад ял.

АР-м и Лышхъэу ипресс-къулыкъу

Квадрат метрэ 5135-рэ хъурэ псэуалъэм ишIын илъэсэу икIыгъэм рагъэжыагъ. НепэкIэ ащ ылъапсэ агъэчыгъ, ыпкь ашыным епхыгъэ юфхэр зэшIуахы. Мы илъэсым поликлиникакIэм ипчъэхэр къафызэлIуихынхэу мэгугъэх, нэбгырэ 450-мэ яфэло-фашIэхэр зы сменэм мыщ щэгъэцэкIэшъуцых.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и

Министерствэ къызэрэщатыгъэмкIэ, Инэм щэгъэпсырэ поликлиникэм ишIуагъэкIэ медицинэ фэло-фашIэхэм язытет бэкIэ нахъышIу хъушт. Терапевтхэм, педиатрэхэм, джащ фэдэу нахъ зыщыкIэхэрэ специалистхэм ащ юф щашIэшт, рентгенологым икабинет къызэлIуахышт, ультразвуковой диагностикэр ыкIи нэмыкIхэр щашIыщых.

«Поликлиникэм къекIуалIэхэрэмкIи, ащ щылажъэхэрэмкIи зэкIэ Iэрыфэгъу хъун фэе, ячэзыу ежэхэу зэрэщытыгъэм джы фэдэжыыцтэп, медицинэ фэло—фашIэхэри нахъышIу хъуцых», —къыхигъэщыгъ Къумпыл Мурат.

ЗэкIэ ТекIоныгъэм пай!

(ИкIэух).

ХэушъхъафыкIыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэмрэ цIыфхэмрэ Iэпылэгъу языгъэкIырэр бэ. Гуцылэм пае, Мыекъуапэ дэт ательем дзэкIолIхэм ащыгъышт шыгъын фабэхэр ыпкIэ хэмылэу афедых, унагъо горэм лъэпэдхэр ыкIи Iальэхэр афехых, унэгъо ныбжьыкIэм джэгум къафырахыплэгъэ ахъщэр фондым къыритыгъ, Iэпылэгъу языгъэкIы зышIоигъохэм яспискэ кIыхъэ. Джащ фэдэу госпиталым чIэлъхэм агу къыдащэным пае концертхэр къафатых.

Непэ кIорэ хэушъхъафыкIыгъэ дзэ операцием тинеушырэ мафэ зэрелъытыгъэр, тызэкъотэу, амалэу щылэмкIэ дзэкIолIхэм Iэпылэгъу тафэхъун зэрэфар къылуагъ Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет итхъаматэу Къоджэ Аслан.

Юфтхъабзэм къыдыхэлъытагъэу «ЗэкIэ ТекIоныгъэм пай!» зыфиIорэ фондым исчет ахъщэр зэрэрагъэхъащт шIыкIэр къалуагъ. Шьолыыр пэпчъ и QR-кодкIэ ар аугъоинэу агъэнэфагъ. ШIоигъоныгъэ зилэхэр хэлэжъэнхэ альэкIышт.

Юфтхъабзэм икIэух къэзэрэугъоигъэхэм концерт къафатыгъ.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Шухъафтынхэр афагъэхъыщтых

Мыекъопэ районим ит псэуплэу Кужорскэм дэт еджаплэу N 6-м чIэхсэм дзэкIолIхэм апае шухъафтынхэр агъэхъазырыгъэх. ХэушъхъафыкIыгъэ дзэ операцием хэтхэм ыкIи дзэ сымэджэщым щылажъэхэрэм ахэр альагъэлэсыщтых.

Хэгъэгум иухъумакио и Мафэ ехъулэу Мыекъопэ къэзэкъ отделым а юфтхъабзэр зэхыщагъ.

Адыгеим ис къэзэкъ ныбжьыкIэхэм я Союз хэтхэм ямызакъоу а 1-рэ классым къыщыублагъэу я 11-м нэс арысхэм ялахъ

ащ хашIыхъагъ, къэмлан 33-рэ къаугъоигъ. Ахэм гъомылапхъэхэр, шыгъын фабэхэр, зызэрагъэкъэбзэшт пкъыгъохэр, джащ фэдэу «зэолым фэклорэ тхыгъэр» зыфиIохэрэр адальхъагъэх.

Кужорскэм иатаманэу Александр Хомяковымрэ цIыф гуIэгъухэмрэ а шухъафтынхэр зэкIэ зы чIыплэ щызэрагъэулугъэх.

КIэлэцIыкIухэм, кIэлэегъаджэхэм, нытыхэм — зэкIэ гуIэгъу къызхэфэгъэ пстэуми инэу тафэраз. Ащ къегъэлыагъо заом хэтхэм зэрафэгумэкIыхэрэр, ТекIоныгъэм яцыхъэ зэрэтелыр.

— Мы юфтхъабзэр ятIокIэнэрэу щыт, — **къылуагъ Мыекъопэ къэзэкъ отделым ипащэу Александр Даниловым.** — Ащ джыри зэ къегъэлыагъо цIыфхэм цыхъэ къызэрэтфашIырэр, агъэхъазырыгъэ шухъафтынхэр занкIэу зэрэIэкIэхъащтхэм шIошъхъуныгъэ зэрэфырялэр. Тигуфэбэныгъэ изы Iахъ тиухъумакиохэм арэнэс, кIуачIэ къахэрэлъхъ.

Екатерина ЗАГОРУЛЬКО.

ЕгъэшIэрэ шIэжъэу тыгу илътыщтых

Хэгъэгу зеошхом илъэхъан Адыгеир тидзэхэм шъхьафит зашIыжыгъэр илъэс 80 зэрэхъугъэм, Хэгъэгум иухъумако и Мафэ афэгъэхьыгъэ зэхахъэхэр мэзэм и 18-м республикэм шыкIуагъэх.

Лыхъужъхэр агъэлапIэх

Мыекъуапэ игупчэ саугъэт пчэдыжым зэлукIэр шырагъэжъагъ. Ащ хэлэжъагъ АР-м и Лыхъужъэу КъумпIыл Мурат.

Джащ фэдэу Iофтхъабзэм кышчы-зэрэуагъыгъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, министрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу КIэрэщэ Анзаур, республикэ парламентым и депутатхэр, ветеранхэр, хабзэм икIуалыкхуэхэм япачэхэр, общественнэ организациехэм ялIыкIохэр, ныбжыкIэхэр, кIэлэеджакIохэр.

Хэгъэгу зеошхом лыхъужъхыгъэ шы-зезыхъэгъэ тидзэкIолIхэм яшIэжъ зэра-гъэлапIэрэм фэгъэхьыгъэ гушылэхэр пчэгум шылуагъэх. ЗэкIэ Iофтхъабзэм хэлэжъагъэхэм «ЕгъэшIэрэ машилом» блэрхэр ыкIи къэгъэгъэ Iэрамхэр кIэ-ралъхъагъэх. Хэгъэгур къаухъумэзэ зыпсэ зытыгъэхэм яшIэжъ агъэлапIэзэ зы такыкIэ афэшъыгуагъэх.

— *Непэ ти республикэ ита-рихъкIэ анахь мэхъанэшхо зилэ мафэхэм зыкIэ ащыщ. Илъэс 80-кIэ узэкIэIэбэжъмэ, мы мафэр ары ныир Адыгеим ра-фыжъы, оккупацием кыхи-убытэгъэ ауажырэ къуаджэхэу Афыпсынэрэ Псэйтукурэ шъхьафит зашIыжыгъэхэр. Хэгъэгу зеошхом илъэхъан тизэолIхэм лыхъужъхыгъэу зэрахъагъэмрэ нытагъэу къахъ-фагъэмрэ кыткIэхъухъэрэ лIэужхэм ящысэтэхынI. Тишъхьафитыныгъэ фэбна-гъэхэм ялIыхъужъхыгъэ зыщы-дгъэгъунишъ хъуцтэп ыкIи шъхьащэ афэтишIын, заом епхыгъэ къэбар шъыпкхэр кы-зэтэдгъэнэн фэе, —* кышчыIуагъ

КъумпIыл Мурат къэбар жъу-гъэм иамалхэм адыриIэгъэ зэдэ-гушылэгъум.

Шъугу къэдгъэкIыжын, АдыгеимкIэ 1943-рэ илъэсым ищылэ мазэ фашист-хэр апэдэдэ зыдафыжыгъагъэхэр ста-ницэу Дахъор ары. Шылэ мазэм ыкIэхэм анэс Дзэ Плъыжым хэтхэм Мыекъуапэ, Мыекъопэ, Джеджэ, Кошхъэблэ, Шэуджэн районхэм техакIохэр арафыжыгъагъэх. Красногвардейскэ районыр мэзэм и 2-м, Теуцожь районыр мэзэм и 4-м шъхьафит ашIыжыгъэх. 1943-рэ илъэсым мэзэм и 18-м Дзэ Плъыжым хэтхэм шъхьафит ашIыжыгъагъэх Тэхъутэмь-кIэе районымкIэ къуаджэхэу Афыпсы-пэрэ Псэйтукурэ. А мафэр ары респу-бликэм шъхьафитыныгъэ ыгъотыжыгъэу зальытэрэр.

Адыгеим щыщ нэбгырэ мин 80 Хэ-

гъэгу зеошхом хэлэжъагъ, мин 33-рэ заом щыфэхыгъ. «Советскэ Союзым и Лыхъужъ» ыкIи «Шытхъум иорден ика-валер» зыфилохэрэр джащ фэдэу нэб-гырэ 59-мэ къафагъэшъошагъ. Заом ыкIыб щылэхэу чэщи мафи лажъэхэзэ, нэбгырэ мин пчъагъэмэ лыгъэ зэра-хъагъ, Теклоныгъэм и Мафэ къагъэблэ-гъагъ.

Гъогу кIыхъэ техъагъэх

Мыекъуапэ и Темыр лъэныкъокIэ щылэ зэхэт саугъэтхэм абгукIэ авто-мобилюбэ кышчызэрэуагъыгъ. Ахэм патриотическэ плуныгъэм ехылигъэ нэрылэгъу Iэпылэгъухэр ягъэпкIыгъэх, яшъхъангъупчъэхэм къарыщырэ быракъ-хэр мэбыбатэх.

Урысыем и ДОСААФ икIутамэу Ады-гэ Республикэм щылэмрэ республикэм и ветеранхэм я Советрэ кIэщакIо зыфэхъугъэхэ автопробеги АР-м и Лыхъужъэ ублапIэ фишыгъ.

Машинахэр зэхэтхэу Мыекъуапэ икIыхи, шытхъум епхыгъэ чIыпIэхэу Адыгеим илэхэм къащыуцухэзэ, Тэхъу-тэмькIэе районым икIуаджэу Афыпсы-пэ кIуагъэх.

Купыр гъогу чыжъэ техъаным ыпэкIэ Адыгэ Республикэм и ветеранхэм я Совет итхьаматэу Къоджэ Аслъанрэ Адыгеим и ДОСААФ ипачэу Барцо Тимуррэ гушылэгъу тафэхъугъ.

— *Тарихъым инэкIубгъохэр тчыгъунишъхэрэп, —* кышчылагъ Къоджэ Аслъан. — *ШIэжъ тилэу тэпсэу. НыбжыкIэхэм тарихъыр нахъышIоу ашIэным фэшI мыщ фэдэ зэлукIэгъухэр илъэс къэс зэхэтэщэх.*

— *ШIэжъ тилэнымкIэ, Адыге-ир шъхьафит зышIыжыгъэх-хэм лыгъэу зэрахъагъэр дгъэ-лэпIэнымкIэ, тиныбжыкIэ-кIэхэм патриотизмэр ахэлгъэу плугъэнхэмкIэ мы Iофтхъабзэм мэхъанэшхо иI. Теуцожь, ТэхъутэмькIэе районхэм якъуаджэхэм, Адыгэкъалэ ты-къащыуцухэу, цIыфхэм таIукIэцт, ауажырэ чIыпIэу Iофтхъабзэр зыщытыухы-щтыр къуаджэу Афыпсын, —* хигъэунэфыкIыгъ Барцо Тимур.

Машинахэр зэхэтхэу къуаджэхэм адэхъагъэх, Урысыем, Адыгеим ябы-ракъхэр ащагъэбыбэтэгъэх. ШIэжъ ялэу ныбжыкIэхэр зэраплухэрэм тегъэгъушхо, мамыр псэукIэр нахъышIу зэрэхъуштым цIыфхэм яцыхъэ зэрэтельыр зэхахъэхэм къащалагъ.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Сурэтхэр: А. Гусев

ШЭУДЖЭН Умит:

«Хэти ыІэ кьытфищэигъ»

Тыркуем кьышыхуьгъэ чыгусысыныр зыгу кьемыуагъэ Адыгеим исэп. Мы кьэралыгъом тильэпкьэгъухэр бэу щэпсэх. Ахэм якъэбар тигъэгумэкІэу Кавказ Хасэхэм я Федерацие (КАФФЕД) итхьаматэу Шэуджэн (Динчер) Умит тыдэгущылагъ.

— Умит, ытэрапшІэу кьыосІонэу сыфай шыу-гууэ Адыгэ Республикэм исхэм зэкІэми, зыщыц лъэпкьым емылгытыгъэу, зэрэзыхащІэрэр. Ты-шгуигъус, шыуикъын кьыжъудэтгощы тшІоигъу.

— Опсэу, Светлана. КъэпІуагъэр зэхэтэшІэ. Апэрэ мафэм кьышгъэгъагъэу Хэкум кьыра-шыкыцэ телефонкІэ нэбгырэ пчъагъэ кьытфытео, кьыткІэуп-чІэх. Тхьэр разэ афэхуэ зэкІэми.

— Чыгусысыным зыгъэ ригъэкІыгъэ кьалэхэмкІэ тигушцІэ тэгъэубл. Ахэм ащыщэу адыгэхэр тыдэ щыпсэхуэр?

— Тыркуем чыгур щыхъыеу бэрэ кьыхэкІыгъ. Ау мыщ фэдэ дэдэу, зэрарышхо кьыгъакоу, апэрэ кьызэрэхуьгъэр. ЗэкІэм-кІи унэхэр зыщызэхэогъэхэ кьалэхэр 10 мэхуьх, ахэм ащыщэу анахыбэу адыгэхэр зыщыпсэхуэрэр Кахраманмараш, Адана, Гексун, Афшин, ХьатІай районхэр ары. Мы кьалэхэм кьашІэкІыгъэу зэрар ин зэкІыгъэ адыгэ чылаби щыІ. Джылах-стэнэйкІэ теджэу Гексун райо-ным зы кьуапэ ит. Ащ адыгэ кьоджэ 20 фэдиз зэпэблагъэхэу щызэдэпсэх. Ахэм адэт унэхэр процент 80-м кІахъэу зэхэуа-гъэх. Ау, Тхьэм ишыкуркІэ, чылэхэм кымафэрэ ащыпсэхуэрэр макІэ, ащ елгытыгъэу цыф-хэр ащ фэдизэу хэкодагъэхэп. Адыгэ кьуаджэхэмкІэ мы уах-тэм ехуьлІэу кьэбарэу сІэкІэ-лымкІэ, нэбгырих дунаим ехыжыгъэр.

— Адэ кьалэхэри кьыды-хэлгытэхэмэ зэкІэмкІи

тхьапша тильэпкьэгъоу хэкодагъэр?

— Тэ кьыднэсыгъэ кьэба-рымкІэ, нэбгырэ 70-рэ зидаунай зыхъожыгъэр. Ахэр нахыбэ-рэмкІэ Мараш лъэныкьор ары зыщыпсэхуьгъэхэр. Гексун, ХьатІай кьалэхэми фыкьоныгъэ инхэр афэхуьгъэх, ахэми адыгэ-хэр бэу ащэпсэу, ау тинасып кьыхыгъэр мэзасем и 6-м, сэ-бахыым чыгур кьызысысым мы зигугъу кьэсшыгъэ кьалэхэм адэт унэхэр чэгъагъэх нахь, зэхэуагъэхэп. Ащ елгытыгъэу цыфхэр ахэм кьачІэкІыгъэхэу, кухэм арысхэу урамхэм атеты-гъэх. Нэужым мафэм сыхьатыр зым ятІонэрэу чыр зэхыем, унэхэр бэу кьызысэхэуагъэх. Ау ахэр нэкІыгъэх, цыфхэр арысыгъэхэп. Сэ кьэбарыр зэрэзэхэсхэу, апэрэ сысыным юуж, Гексун Адыгэ Хасэм сыз-фытеом, ащ илгыкІохэр Марашым кІоштыгъэх. Ежхэм якьа-лэ кьызысэхэуагъэти, гьунэгъухэм ІэпыІэгъуэр нахь ящыкІагъэу алыты, гьогу техьагъэх. Ау, зэрэшгульэгъоу, Гексунэи зэхэ-тэкьожыгъ.

— ПсэупІэнчъэу адыгэ унэгъуаба кьэнагъэр?

— Шьыпкьэу плоттмэ, а пчъагъэхэр джыри гьэнэфагъэу тшІэрэп. Джыдэдэм цыф кьэ-гъотыжыныр, хьэдэ гьэтлылы-ныр, улагъэ хуьгъэм еІзэгъэныр — мыхэр ары апшъэрэ Іофы-гъохэр. Ащ дыкІыгъоу урамым кьытенэгъэ цыфхэм шыгъын фабэхэр аІэкІэгъэхъэгъэнхэм, гъэшхэгъэнхэм, зы унашхъэ горэ ягъэгъотыгъэным юуж тит. Бэхэр ялахыл-благъэхэм, нэ-мыкІ чыпІэ щыпсэхуэрэм зэ-бгырашыгъэх. Тэ ти Хасэ нэб-гырэ минмэ зыкьыфагъэзагъэ зычІэсытхэ ямыІэ паекІэ. Джахэм ІэпыІэгъу тафэхуьгъ.

Езгъэблэгъэн зыІэкІышт уна-гъохэм зы куп ахэдгъэтысхьагъ. Адрэр Коньем дэт Адыгэбзэ Хасэм ихьакІэщ чІэдгъэтыс-хьагъ. Ащ нэмыкІэу унэ нэкІхэр зилэхэу нэбгырэ 500 фэдизмэ кьыталуи, ахэми ачІэдгъэтыс-хьагъэхэр щыІэх. Тыркуем ит Адыгэ хасэхэр зэкьоуцагъэхэу, аІэкІ кьамыганэу тхьамыкІа-гъо хэфэгъэ цыфхэм адэлэ-пыІэх.

— Джыдэдэм сыда анахь гумэкІыгъоу шыуІэр, сыд фэдэ ІэпыІэгъуа шыушцы-кІагъэр?

— Шыгъын фабэхэр, шхынхэр — ахэр зэпыдгъэфагъэх. Джы-дэдэм зыуж титыр хьакухэр зэрыт бгъагъэхэр дгъэуцунхэу ары. Ащ пае ахьщэ ІэпыІэгъу тызыщыкІэрэр. Тхьэр разэ афэхуэ, адыгэм идунай зэрэ-псаоу кьыткьоуцагъ. Мары зэкІэ адыгэ республикышми арыт хасэхэм, Дунэе Адыгэ Хасэм шлушІэ мыІьку аугъои, ащкІэ кьэбар кьытатыгъ. Апэрэ мафэм тхьамыкІагъор кьызы-хьум, Адыгеим и Лышхъэу Кьумпыл Мурат телефонкІэ кьыздэгущылагъ, республикэм ипашэхэми, цыф кьызырыкІохэ-ми — хэти ыІэ кьытфищэигъ. Зыми ихьакъ кьытенэрэп.

Ау тІэкІу тызшыщынэрэр джы-дэдэм мы пльыр-стырыр текІы-мэ, гуузыри нахь ащыгъупшэ-мэ, ІэпыІэгъури нахь кьызытеу-цон ыІэкІышт. Ау зэкІэми ашІэнэу сызфаер мы унэнчъэу кьэнэгъэ тхьамыкІэхэм шІэхэу

унакІэхэр агъотыжыщтэп. Ахэр зыхэдгъэтысхьагъэ унагъохэми егъашІэм ахэсыщтхэп ныла? Е бэдждэндэу псэупІэ горэхэр афэ-тыубытын фае хуьшт, е, джа зэрэсІуагъэу, чэтэн бгъагъэхэр афэдгъэуцунхэш, гьолгыпІи, пщэрыхьапІи ачІэтхэу джахэм ачІэсыгонхэу тшІышт. А зэ-пстэум мыІьку ищыкІагъ.

— Адэ Тыркуе кьэралы-гъом сыд ыІорэр? Сыди-гъо унэхэр аригъэгъоты-жыщытхэ?

— Зы ильэс пІалъэкІэ еІо, ау ащ фэдиыр зы ильэскІэ фэукІочышъунэу сыгугъэрэп. Бэдэд хэгъэгум шІокІодыгъэр, фыкьоныгъэхэр иных, ыпшъэ дэкІыштыр кьэлъытэгъуай. Джы-дэдэм мыжъо зэхэуагъэхэм ачІэгъ цыфхэр ачІэлымэ аІошъ, фэсакыхэзэ ахэр кьалэтых.

— Дунаир кьэралыгъом кьыкьоуцагъ. Мары тэ-лэгъу Урысыем ошІэ-дэмышІэ ІофхэмкІэ и Министерствэ иІо-фышІэхэр ахэтых дэгъэ-зыжъакохэм...

— Ары, сыд фэдэ кьэралы-гъуи икуп кьыгъэкІуагъ. Зы бетон Іатэм изэхэхын джуртхэр дэлажъэх, адрэм — нэмыцхэр, ящэнэрэм — урысхэр. Техникэр, машинэхэр кьащагъэх, хьэхэр ягъусэх, Іэмэ-псымэу ящыкІэ-гъэщтыр зэкІэ алыгъ. Тхьамы-кІагъом пстэури зэрипхыгъ.

— СыдкІэ шыукъышцыгу-

гъыра Хэкум? ЗыгорэкІэ кьэкІоужыныу фаехэр щыІэхэ?

— Ащ фэдэхэри кьахэкІын-хэкІи мэхуэ, ау джырэкІэ макъэ зыми кьыгъэлугъэп. ЫпэрапшІэу чыгусысыным ашлуикъутэгъэ унэхэр агъотыжынын фай, хэгъэ-гум уикІымэ ар сыдэушцэу зэ-шІопхышт? Ау охьтэ гьэнэф-гъэм щыІэнхэу кьэкІошъухэу, кымафэр екІыфэ чыІэм хэт-щышъугъагъэхэмэ дэгъугъэ. Мары Дыгуу Миладжрэ Эрсин-рэ Мыекъуапэ кьышцызІуахы-гъэ хьакІэщым цыфхэр чІагъэ-тысхьанхэу зэрэхъазырхэмкІэ макъэ кьытагъэлугъ. Фае кьа-хэкІымэ, зы куп кьэдгъэкІонкІи хуьн. Анахъэу тызфаер студент-хэр Хэкум щеджэшъунхэу ху-гъагъэмэ ары. Ащ фэдэ шІои-гъоныгъэхэр кьыхалукІых тиныб-жыкІэхэм. ДжащкІэ ІэпыІэгъу дгъотымэ, тигопэшт.

— Умит, тышгуигъус тыгукІи тпсэкІи. Нахь псынкІэу мы тхьамыкІа-гъор цыгъэзыхагъэ хуьнэу Тхьэм телъІу. Дунаим ехыжыгъэхэм Алахъэм рахъмэт кьарет, кьэ-нагъэхэр гъэшІэ кІыхьэ ешІых. Опсэу.

— Ори опсэу, Светлана, укьызэрэткІэупчІагъэмкІэ, тигу-щыІэ хэкурысхэм зэрэнэбгъэ-сыгъэмкІэ.

ТІЭШЪУ Светлан.
Адыгэ Республикэм изаслу-женнэ журналист.

Шу шъушІэнэу шъуфаемэ

Тыркуемрэ Шамрэ чыгусысы-нэу ащылагъэм зэрар зэригъэ-кІыгъэ тильэпкьэгъухэу мы кьэралыгъохэм ащыпсэхуэрэм ІэпыІэгъу афэхуэ зышІоигъохэм анае Адыгэ Хасэм исчетэу ахь-щэр зэрыжъугъэхъащтыр:

Счетым иреквизитхэр:

Наименование	ОД «Адыгэ Хасэ — Черкесский Парламент» РА
ИНН/КПП	0105024471/ 010501001
ОГРН	1020100002174
Расчётный счёт	40703810101000000050
БИК банка	046015602
Банк	Юго-Западный банк ПАО СБЕРБАНК г. Ростов-на-Дону, к.с. 30101810600000000602

АдыгабзэмкIэ сикIэлэегъэджагъ

Шъхаджи щыIэныгъэм щыхихырэ гъогум, зыфэгъэзагъэ хьурэ лъэныкъом иккыхэхын кIэлэегъаджэу илагъэхэм мымакIэу япхыгъэу зырэщытыгъэр кыложьэу кыхэкIы. Джащ фэд зигугъу къэсшымэ сшIоигъор — бзэшIэныгъэ лэжьэу, адыгабзэмкIэ кIэлэегъаджэу Адыгэ къэралыгъо университетым щытилагъэу Шъаукъо Аскэр.

мышIэми, сьдэу дэгъоу адыгабзэкIэ угущылэра?» ыIоти, IушхыпцIыкIызэ упчIэ кыисытыгъэ. А упчIэр пчъагъэрэ кыисытыгъэу хьуцтыгъэ, сиджэуапхэр зэфэ-шъхьафыштых шIошIыгъэмэ сшIэрэп. «Гъэмэфэ мэзищым, каникулхэм, ренэу чылэм тыщIэ, Аскэр Абубачирович! Ся-ти кытфидэрэп унэм урысыбзэкIэ тыщы-гущылэнэу, адыгэ классми сыщеджэнэу сыратыгъагъ», — къэупчIэ къэс джэуап естыжыштыгъэ. Ау кIэлэегъаджэм енкъо-къурэ студентхэм сачшыгъэп, адыга-бзэмкIэ ащ фэдиз шIэныгъэ а уахтэм зэрэсимилагъэр зыдэсшIэжыштыгъэ.

Шъаукъо Аскэр изэтIуазэхэм — ыкIоу Асфаррэ ыпхъоу Азэрэ сырялэгъоу, Мыекъопэ гурыт еджапIэу N 5-м (джы лицей) сачшыдэджагъ. Я 9-рэ классым ыуж Асфар чIэкIыгъэ, Азэ сэ сызщеджэрэ классым кыхагъэтихъахьыгъагъ. ЫкIоу нахьыжэу Заур ишъхьэгъусэу Асидэ Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыге-им» илэс пчъагъэрэ сыщылэжьагъ. Дэгъоу тызэрэшIэ.

«Сятэ Шъхьащэфыжъ щыщ. Илэсич нахъ ымыныбжэу сятэ ятэ, тятэжэу Абубачыр, «лэпкъым ипыйкIэ» агъэпIа-гъуи агъэтихыгъагъ, Хьахьурэтэ Шыхьан-чэрые Iоф дишIэщыгъэ. А охтэ кыным тятэжэу Шыпхьан ХьатыгъужьыкIуае тышым кыгъэзэжыгъагъ. Тятэ ащ ца-плугъ. Тянэу Джанщыр, Мирэклэ зэкIэ еджэщыгъэх, Джамбэчые кышхыгъу, Хьунагохэм ащыщыгъэ. Тятэ тятэ ыщэнэу шъузышхэр игъусэу зыпхьагъэ, Мэщбэ-шIэ ИсхьакIи ягъусагъэу къалотэжы-штыгъэ, — гукъэкIыжхэр шIолъапIэу кылуатэ Шъаукъо Заур. — КIэлэегъ-аджэ унагъу тыкызыэрэхъуагъэр. Тятэ бзэшIэныгъэлэжьыгъэ, тятэ — химиемкIэ, биологиемкIэ ригъаджэщыгъэх. Егъа-шIэми кыттелунагъагъэхэп, ау узэрэджен фаер тэ, сабыйхэмкIэ, гъэнэфагъэу щытыгъэ. Хъуахьыгъэ тымышIэу тытхэ-

шъуным тятэ мэхьанэшхо ритыштыгъэ. Ожеговым игушылапIэ зэрэбгъэфедэ-щтыр апэу сзэгъэшагъэр, кысIэкIэ-зылхьагъэр сят. Апшэрэ гъэсэныгъэр зэрэтилэн фаем зыпари кIэупчIэжы-штыгъэп, ар гъэнэфагъэу щытыгъэ. Тари-хьымкIэ ыкIи юридическэ лъэныкъомкIэ факультетхэр къэсыухыгъэ. Тятэ шахмат-хэр икIэсагъэ, усэхэр ытхыштыгъэ, адыга-бзэм лэжьэу пылгыгъэ, тэри тигъэшIэ-ным дэгүлэщтыгъэ. КIэлэцIыкIу IыгыпIэм сызачэм, урысыбзэр сIэщыгъэп, сагу-рылоштыгъэп унэмкIэ адыгабзэр сагъэ-шлагъэу щытыгъэти».

«Нахъ, тятэ янэ, опсауфэ тэ кытхэ-сыгъ, — Заур ышыхъу нахьыкIэу Къэлэшъэо (Шъаукъо) Азэ гущылэр лъэгъэкIуатэ. — Ар шIу дэдэ ыпхъу-штыгъэ. Лъытэныгъэшхо фэтшIыштыгъэ. Адыгэ хабзэр тятэ лэжьэу зэрехъэщтыгъэ. УнэмкIэ — тятэ, ау университетым е урамым ушылуагъэмэ, уекIолэнэу, удэгүшылэнэу щытыгъэп. IэкIыб къэра-лыгъуабзэхэр зыщызэрагъэшIэрэ фа-культетым сыщеджэ зэхъум, лекции зэпыгугом тыкычIэкIэу чыжэкIэ кы-зыслэжыгъэ, «зэкIэри дэгъуа?» ыIони, шъхьащэ фэсшIыни, псынIкIэу сызэрэб-гъукIоштым сесэжыгъэу, Iогъу-шIэгъу сымышIэу, псынIкIэу сыкыблэкIыштыгъэ. Джауцтэу тагъэсагъ».

«Сэнэхьатэу хэтхыштымкIэ тятэ ныб-жы пэрыохъу кытфэхъуэгъэп, — кы-педзэ Шъаукъо Асфар, — тхылхэр унэм бэу кышхьагъэу щытыгъэх, тятэ бэ кышхьафыштыгъэр. Ахэм тшIогъэшIэгъо-нэу тяджэщтыгъэ. ЭкономикэмкIэ факуль-тетыр кыхьэхси, Сыхъум дэт универси-тетым 1992-рэ илэсым сыщеджэнэу езгъэжыгъагъ. ИлэсныкIэ нахъ сыще-мыджагъэу Абхъазым заор кышхьагъэ, Пшызэ къэралыгъо университетым тхылхэр кыстыжыкIы фаеу хъуагъэ».

Асфар шIэныгъэм илэагъэу пытэу

теуцагъ. Философии шIэныгъэхэмкIэ 2001-рэ илэсым кандидат, 2012-м — доктор хъугъэ. ШIэныгъэм зэрэфэща-гъэмкIэ ятэ угу къэгъэкIы.

Абхъазым заор кышхьагъэу, Хъуадэ Адам япашэу, ежхэм яшIоигъоныгъэкIэ, ткъош абхъазхэм акъоуцонхэу кIогъэ адыгэ кIалэхэм Шъаукъо Заури ахэтыгъэ. Заом кыхащыжыгъэ абхъаз унагъохэу Адыгеим шъхьагъэзыпIэкIэ къэкош-гъагъэхэм ахэтыгъэ Ашуба Асидэ зыщыщ унагъори. Адыгэ чIыгур ары нэлуасэ зыщызэфэхъуэгъэхэр. Сыхъум шъхьафит зышхьыжыгъэ дзэкIолэхэми Шъаукъо Заур ягъусагъ. Заор заурым, Асидэрэ Заур-рэ зэшхьагъусэ зэфэхъуэгъэх.

«А уахтэм унэм тизэгъэнэу амал тилагъэп, — ыгу къэкIыжы Къэлэшъэо (Шъаукъо) Азэ, — сшынахьыжэу заом щыIэм лэжьэу тыфэгумэкIыштыгъэ. Зи-кIалэхэр Абхъазым кIогъэ ныхэр ащы-гъум Лениным ыцIэ зыхьырэ гупчэм мафэ къэс щызэрэгушхьагъэх. Къэбар горэ къаралыным цыгугъыштыгъэх. Сянэ сыригъусэу ахэм тэри тахэтыгъэ».

А уахтэм тэри тыстудентыгъэ. Къэсэ-шIэжы Шъаукъо Аскэр илекции тычIэ-сызэ Абхъазым щыкIорэ заом фэгъэ-хьыгъэу упчIэ зэреттыгъагъэр: «Адыга-бзэр абхъаз-адыгэ бзэ унагъом хэхьэ тIозэ зэтэгъашIэ, абхъазхэм адыгэхэр зэракъоуцагъэхэм, тикIэлакIэхэр зуа-пIэм зэрэлухьагъэхэм сьд фэдэ еплъы-кIа фыуилэр?» УпчIэр етты зэхъум Шъаукъо Аскэр ыкIо нахьыжэ а заом кIуагъэми тшIагъэп. «МэкIэ хьурэ лэп-къым утеханышъ узэзонэу щытэп, абхъаз тхьамыкIэхэр сьд пае агъэгүлэж-хэра? Тызэракъотыр ашIэмэ нахъ тэрэз, ау заор агъэуцун фае», — кIэлэегъаджэм джэуап кытитыжыгъагъ.

Унагъом илэ пIуныгъэр, шэн-хабзэр, зэфагъэр, хэку шIулэгъуу шьыпкъэр зыфэдэр нэрылэжыгъэ.

А зэманри текIыгъэ. Зэуж итхэу Шъау-кIо зэшхьагъусэхэу Мирэрэ Аскэррэ 2007 — 2008-рэ илэсхэм ядунай ахь-жыгъэ. Асфар кышхьагъэу иго ифэгъагъэ, ари ятэ кышхьагъуыгъэ. ГъэшIэгъоныр, Асфар шъхьагъусэу фэхъуэгъэ Бэгъушъэ Людмилэ янэжэу Лъэустэнджэл Ека-теринэ Ахьмэд ыпхъур Шъаукъо Аскэр иапэрэ кIэлэегъаджэагъ.

Джащ фэдэу гъэшIэгъонэу цыф на-сыпхэр щыIэныгъэм щызэIокIэх. Цыфым илэуж дунаим кыхьенэ. Шъаукъо Аскэр икIалэхэм лэагъэ зэфэхъафхэр хахы-гъэх: Заур арбитражнэ гъэлорышIагъу Iоф ешIэ, Асфар — зыцIэ ралорэ шIэны-гъэлэжэ, итхылхэр Москва кышхьагъэ-гъэкIы, АР-м гуманитар ушэтынхэмкIэ иинститут философиимкIэ ыкIи социо-логиемкIэ иIофышIэ шъхьаI, Азэ — Адыгэ къэралыгъо университетым ыкIи Мые-кIопэ къэралыгъо гуманитар-техничес-кэ колледжым IэкIыб къэралыгъуабзэ-хэмкIэ ащырегъаджэх. Ахэм яунагъохэм зэкIэмкIи сабыи 10 къарыхъуагъэ. Заур-рэ Азэрэ къорэльф-пхьорэльфхэу 4 яI.

Шъаукъо Аскэр шIэныгъэлэжэ, кIэлэ-егъэджэ пэрытэу зэрэщытыгъэм имы-закъоу, цыфышIугъэ, гушъэбагъэ, илэс 73-рэ ыныбжэу идунай ыхъожыгъэ. Кытхылхьагъэ шIэныгъэхэр кытхьа-пагъэхэу адыгабзэм тырэлэжэ, тины-дэлъфыбзэ тыухъумэным тишхьагъэу тыпыл. АдыгабзэмкIэ тикIэлэегъа-джэ тыфэразэу ишIэжэ тэгъэлэпIэ, тчыгъушэрэп.

ТЭУ Замир.

РигъэджагъэхэмкIэ ар бэрэ тыгу къэ-кIыжы. Цыф шъырытэу, шэнышIоу, узэригъэдэлэу ыкIи ежымыи укыизэхихэу, кыиодэлун ылэкIэу, студентым иеплъы-кIэ уасэ фишIэу щытыгъэ. Ащ идесэхэр гъэшIэгъонэу зэхышхьагъэх, шъхьадж зэрыгушылэр диалектым мэхьанэ ритэу, «мыр шапсыгъэ къэлэуагI, мыр къэбэртэе къэлэуагI, мыр бжъэдыгуу къэлэуагI, ау зэрэпхын, литературабзэкIэ кызыэрэпIон фаер мыры» ылоштыгъэ. КIэлэегъаджэм иеплъыкIэ уеджэнджэшы хъунэу тшIошъ ыгъэхъуштыгъэ, тызыригъэнэкъоуштыгъэ, урыс гушылэу дгъэфедэхэрэм язэдэкIын тэр-тэрэу тэрэзэу къэдгъотыным тыфи-гъасэщтыгъэ. Сэмэркъэу хэлъыгъэ, зэнэ-къокухэм тахэблхьэ хъумэ, зыпарэми ыгу хигъэкIынэу фэмыеу «ауцтэуми хъуцт, мырзуцтэуми хъуцт — адыгабзэр бай» ылоштыгъэ.

Шъаукъо Аскэр 1956-рэ илэсым Адыгэ къэралыгъо кIэлэегъэджэ инсти-тутыр кызыуэхым, гъэзетэу «Социали-стическэ Адыгеим» иредакции IофшIэ-ныр щыригъэжыгъагъ. Ащ фэгъэхыгъэ тхыгъэу «Шэныгъэлэжьышхуагъэ, кIэлэ-егъэджэ шьыпкъагъэ, цыфыгъэ ин хэ-лпыгъэ» зыфилоу «Адыгэ макъэм» иноме-рэу 2015-рэ илэсым гъэтхэпэм и 7-м Мурэдэ ГошIапIэ кышхьагъэу гъагъэм сшIогъэшIэгъонэу мы сатырхэр Шъаукъо Аскэр игукъэкIыжхэу кысыджыкIыгъэх: «Апэ ревизионнэ корректорэу, етIанэ зэдэIаIагъу гъэзетым илэсичырэ Iоф щысшIагъэ. ...Сэ кызыгурылуагъэр зы: адыгэбзэ тхакIэм шыкIагъэу илэхэм, адыгэ жабзэм ыкIи зэдэIаIыным яIо-фыгъохэм ин дэдэу редакцием уащылэIэ. Арышъ, сиякыIл-шIэныгъэ хэхьонымкIи, адыгэ Iофыгъохэм апыщагъэ сыхъуным-кIи редакцияр ары егъэжэпIэ-хэщапIэ сфэхъугъэр».

Тэ тыригъаджэ зэхъум Шъаукъо Аскэр адыгэ филологиемкIэ кафедрэм илэщагъэ. Тинасып кыхьыи, университетым тыще-джэфэ адыгабзэм идиалектхэр, итарихъ, джырэ адыгабзэр Шъаукъо Аскэр тигъэ-шIагъэх. Семестрэм кыкIоцI студен-тым кIырыпIыштыгъэ, уасэ фишIыштыгъэ. Адыгабзэр кытIэкIэзылхьагъэхэм, шIу тэзыгъэлэжыгъэхэм Шъаукъо Аскэр ащыщыгъэ. КIэлэегъэджэ-гъэсэIо шьып-къэу университетым тыщеджэжэу уах-тэр тхьагъоу, гъэшIэгъонэу кытхьагъэ-хъуцтыгъэ тинахьыжэ лъапI.

«Мырзэр, къалэм укышхьагъэ нахъ

Адыгабзэм илофыгъохэр

Дунэе Адыгэ Хасэр — дунаим щыпсэурэ адыгэ пстэур зэкъоты зышлырэ куп зэхэт. Адыгэхэм яльэпкъ хэлпэжыр, ло хэмыльэу, Адыгэ Республикэр ары. Тильэпкъэгъухэр, тшыхэр, тшыпхъухэр Шам, Иорданием, Мысыр, Америкэм, Австралием, Европэм ит хэгъэгъу пчъагъэхэм ащэпсэух. Хэкум пэчыжьэу псэурэ адыгэхэр бэдэдэ мэхъух.

Адыгэхэр — къэбэртаехэр, шапсыгъэхэр, щэрджэхэр — зы лъэпкъых, зы бзэ тлуыр, тызэгурэлэ. Адыгэхэм эклэмкн тильэпкъ ынапэ къэтыухъумэн фае тигушхъэ лэжыгъэрэ лъэпкъ нэнанэхэмрэ къытклэхъухэрэ нибжьыклэхэм ахэтлхъанхэм пае. Джары, сэ сишлэклэ, анахь пшъэрыл шъхьалэу Дунэе Адыгэ Хасэм илэр.

Ар сыдэуштэу гъэцклагъэ хъушта? — алоу упчлэ къысатмэ, сиджэуап мыщ фэдэшт. Непэрэ мафэхэм зэпхыныгъэ лофхэмкнэ амалышлоу шытыр дунэе хъытыур ары. Етлани, шуагъэу глобализацием хэлхэри къызфэдгъэфедэхэм хъуштэу сыхалпэ. Культурэм фэгъэхыгъэ интернет зэхэхэхэр зэхэтхэнхэ фае. Шыпкъэ, зы чыплэ къепшалэхэу нибжьыклэхэр нэрылэгъоу нэуасэ зэфэшхыгъэ нахьышлэ. Тэ тыхэгъэу имызакъоу, адыгэхэр зыщыпсэухэрэ лэпкъ хэгъэгъухэм ащ фэдэ зэхэхэхэр ащызэхэхэхэу рагъажьэмэ дэгъу дэдагъ.

Лъэпкъым ипшъэрыл шъхьалэр — лъэпкъэу зыкыгъэнэжыныр ары. Цыфышхъэм хэгъэхъогъэныр ащ изы амалышлоу щыт. Маклэ тэхъу, тыхахъо нахьыбэ зэрэхъуштым тыздэуэсэн фае.

Ятлонэрэмкнэ, лъэпкъым щыц нэгырэ пэпч адыгабзэр ышлэным тыпылтын фае.

Убыхмэ къарыкыуагъэм щымыгъуазэ къытхэтэп. Ахэр адыгэхэмрэ абхъазхэмрэ яльэпкъэгъухэу Шъачъэ щыпсэуштыгъэх. Ахэм ащыщэу а чыплэм зи къынагъэп, убыхыбзэри къышылухъырэл, ау чыплацлэхэр къэнагъэх. Мымаклэу убыххэр зэрыс Тыркуем нэгырэ мин 15 — 20 фэдиз щыпсэуу къалытэ, ахэм абзэ ашлэжырэп. Абхъаз бзэшлэныгъэлэжхэм Тыркуем ит убых къуаджэ пэпч къызэпакыуагъ, а гухэкн щысэм дэгъу дэдэу цыгъуазэх.

Гукъао нахь мышлэми, убыхыбзэм къырыкыуагъэр ащ пэблагъэу щыт бзэхэу адыгабзэми, аб-

хъазыбзэми, абазыбзэми къанэсын ыльэкышты. Къэбэртэябзэм илофхэр нахьышлэ, сыда плэмэ къэбэртаехэм анахьыбзэмэ яныдэльфыбзэ ашлэ, рэгъушлэх. Адыгеим щыпсэухэу зыныдэльфыбзэ зышлэхэрэм япчъагъэ нахь макл.

Гуманитар ушэтынхэмкнэ тиинститут уплэккунхэу зехишагъэхэм къызэрагъэнэфагъэмкнэ, къалэм дэс клэццыкылухэм ямызакъоу къуаджэхэм ащыпсэухэрэми шуклае ахэт яныдэльфыбзэ амышлэу. Сыда ащ къыкырэ? Ны-тыхэм ныдэльфыбзэр ашлэми, ясабийхэм алуальхэрэп. Ахэм ахэтых ныдэльфыбзэр яклалэмэ ямышыклагъэу зылытэхэрэри. Гурылогъуае, акылым къымыубытырэ гугъуэу.

Ильэс тлокл горэ зытешлэклэ а сабийхэм аныбжэ хэхъошт. Зэрэхурэмкнэ, адыгэмэ янахьыбэр адыгабзэклэ гушылэжыштыхэп. Iорло-таклохэм алыхъухэу шлэныгъэлэжмэ къуаджэхэр къызэракыуэхэрэм фэдэу, адыгабзэр дэгъоу зышлэхэрэм талыхъоу тыублэшт.

Адэ адыгэ макъэр зэхэтымыхыжэу тыкъэнэшта джы? Зи тымышлэу тышымэ, ныдэльфыбзэм ары къырыкылон ыльэкыштыр. Бзэ программэхэр зэхэгъуэуохи, клодыплэм къырашхыжыгъэх Басконием, Калонием ыкнэ Уэллс зэрашхыгъушлэхэрэ бзэхэр. Джуртмэ абзэу клодыгъагъэм псэ къыпагъэкнэжыгъ.

Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министерствэ ыльэкнэ къыганэрэп. Ау адыгабзэр еджаплэмэ дэгъоу ащызэрэгъашлэу плон плэкыштытэп.

Тиреспубликэ и Лышхъэ иунашъоклэ гуманитар ушэтынхэмкнэ АР-м институтым адыгабзэр къэухъумэгъэнымкнэ ыкнэ зэгъэшлэгъэнымкнэ Проектнэ офис цызэхашагъ. Ильэсищым къехъугъэу ащ лоф ешлэ, гъэхъэгъэ гъэнэфагъэхэр илэх.

Пшъэрыл шъхьалэхэм ащыц ныдэльфыбзэм изэгъэшлэнкнэ клэу, лъэхъаным диштэу егъэджен шыклэхэр къыхэхыгъэнхэр ыкнэ гъэсэныгъэ хабзэхэр гъэлсыгъэнхэр

мышкнэ лэпкъыб къэралыгъохэм шыклэ амалышлоу къыхахыгъэхэм зафэдгъэнэлосэн фае. Программэ заулэ гъэхъазырыгъэн фае, клэццыкылу ыгыплэм къышыублагъэу гурыт еджаплэм нэс адыгабзэр зэрифэшъуашэу ащызэрагъэшлэным пае. Лофыр аублагъэу щыт. Къэралыгъо лъапсэ илэу адыгабзэм изэгъэшлэн зэхашэмэ, ыпэкнэ нахь тыльыкылотэшт.

Къэлогъэн фае, адыгабзэр дэгъоу зышлэу еджаплэм члэхъэрэ клэццыкылухэр, ялэгъу адыгэхэу ныдэльфыбзэр зымышлэхэрэм акырыплтыхэзэ, ежхэми ар шагъэзыеу зэраублэрэр. Ныдэльфыбзэр зымышлэхэрэм, хымэ хэгъэгъу кыкылыгъэхэм афэдэу, адыгабзэр ягъэшлэгъэныр нахь тэрэз. Нэмыкл хэкыплэ щылэп. Нэужым, адыгабзэм изэгъэшлэнкнэ зыкл программэм тещэжыгъэхэу еджэныр лъагъэкыуатэзэ ашлыныр нахь тэрэз. Къэлопэнэу хъумэ, адыгабзэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъуабзэш — къэралыгъо къулыкылушлэхэм къащыублагъэу зэрифэшъуашэм тетэу дгъэлэжхэн фае.

Сэгугъэ Дунэе Адыгэ Хасэм дунаим щитэкъухъэгъэ адыгэхэр зэрипхынхэу. Лофшлэклэ амалэу ыкнэ зэпхыныгъэу илэхэр къызыфигъэфедэхэзэ адыгабзэм изэгъэшлэнрэ икызызетегъэнэгъэнрэ мылкоу аплухъащымкнэ ишлуагъэ къыгъэклон ыльэкышты. Ары ыкнэ зэрэзеклорэр.

Дунэе Адыгэ Хасэм мыр лъэпкъ лофыгъоу зэрэщытыр цыфхэм агуригаломэ, адыгэ пстэур къыхищэмэ, гъэнэфагъэу тиньдэльфыбзэ къэтыухъумэн лъэкышты. Ащ цыфыбэмэ, гъэсэгъабэмэ, лэжъэкыуабэмэ акыуачлэ рахьылэн фае.

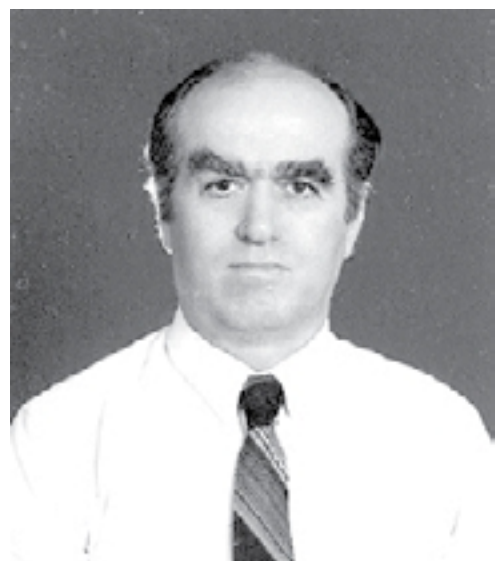
Википедиер адыгабзэклэ зэрэщымылэм зэфэхысыжы гъэнэфагъэхэр уегъэшлэх. Бзэм иамалхэр икыоу дгъэфедэхэрэп. Адыгэхэм ятхыди, якъэбери, яхабзи мы аужырэ илэххэм нахьыбэрэмкнэ пхэнджэу къатхыхэ, къуауатэ. Хэуконогыгъэхэр цыгъэзыегъэным пае Дунэе Адыгэ Хасэм амалышлэхэр илэх. Ащ исайт лофыгъо гъэнэфагъэхэр зэшлуыхыхэу ригъэжыагъ. Сайтыр бзэ зэфэшхъафхэмкнэ «къэгъушлэу» щытын фае. А лъэныкъом нахь зегъэушъомбгъуэгъэным мэхъанэшхо ил.

Хэгъэгъу зэфэшхъафхэм арыс адыгэ нибжьыклэу ныдэльфыбзэм изэгъэшлэн зыгу фаблэхэрэм амал ятыгъэн фае. Тыркуем, Иорданием, Шам, Европэм адыгэу ащыпсэухэрэр маклэп. Тэри, хэкум исхэм, зэхэщаклохэр, лъэпкъым илофыгъохэр зэшлохыгъэнымкнэ сэнэушыгъэ зыхэлхэр, адыгабзэр, хабзэр, культурэр дэгъоу зышлэхэрэр, хасэхэм яамалхэр къызфагъэфедэхэзэ лъэпкъыр къэзыухъумэн зыльэкыштыхэр мымаклэу тилэх. Ткыуачлэ зэхэлъэу тилофшлэн дгъэпсымэ ишлуагъэ къэклошт.

ТЭУ Нуриет.

Филологие шлэныгъэхэмкнэ кандидат.

Шуклэ тыгу ильышт

Истамбыл щыпсэугъэ, адыгэгу зилэгъэ, адыгапсэу щытыгъэ бэслыныне клалэу, хэхэхэмрэ хэкурысхэмрэ язэпхыныгъэ игъэпытэн зищылэныгъэ фэзыгъэлорышлэгъэ Чурей Алыи идунай ыхъожыгъ. Лъэшэу гухэкн ащыхъоу ащклэ макъэ къытагъэлугъ шлэныгъэхэмкнэ Дунэе Адыгэ Академием (ШДАА) итхъаматэу Къанокъо Арсен, ШДАА-м инаучнэ секретарь шъхьалэу Шъхъэгъэпсэу Сэфэрбий, КъБР-м, АР-м, КъЩР-м январонднэ тхаклоу, лофшлэным и Лыхъужэу Мэщбэшлэ Исхъакъ, Дунэе Адыгэ Хасэм итхъаматэу Сэхъуоркыо Хъэутый, ШДАА-м ивице-президентэу, Къэбэртэе Адыгэ Хасэм итхъаматэу Хъашуцлэ Мухъамэд, Урысыем ис адыгэхэм я Федеральнэ лъэпкъ-культурнэ автономие ипрезидентэу Охътэ Александр ыкнэ нэмыкхэми:

«Чурей Алыи Тыркуем ивилайетэу Амасые хэхъэрэ Хытамии (Чэнчыкыое) къуаджэм къыщыхъугъ. Дзэ еджэплэ шъхьалэр Анкара къызыщыуым дзэм къулыкъу щыхыгъ. Дунаим тет адыгэхэм ар зэрэшлэрэр хъатхэм ятарихъ куоу зышлэщтыгъэ, ахэм абзэ зэзыгъашлэщтыгъэ, хъатхэм ягушылалэ зэхэзыгъэуцогъэ шлэныгъэлэжэу ары. Ащ ытхыгъэхэм ащыщых «Адыгэхэмрэ диньмэрэ», «Адыгэхэмрэ Къокыплэ Гъунэгъумрэ», «Адыгэхэмрэ хъатхэмрэ», «ХьТ» зытамыгъэ хъат-хъатит лъэпкъыр ишъыпкъаплэклэ зыщыщыр», «Пасэрей адыгэхэм я псалъэ», «Адыгэхэм я пасэрей тхыдэр» зыфилорэ тхыльхэр ыкнэ нэмыкхэр. Хъатхэмрэ хьэтхэмрэ афэгъэхыгъэ, философии, тарихъ мэхъанэ зилэ тхыль 15 фэдиз Алыи къызэрэ-дигъэкыгъэр къэлуагъэмэ хъушт.

Чурей Алыи итхыгъэ гъэшлэгъонхэр адыгэхэм Тыркуем къышыдагъэкырэ гъэзетхэм, хэкум къыщыхаутырэ тедзэгъухэу «лошхъэмафэм» (Налшык), «Зэкъошныгъэм» (Мыекыуагъ), «Адыгэ псалъэм» (КъБР), «Черкес хэкум» (КъЩР), «Адыгэ макъэм» (АР) къарыхъэщтыгъэх. Истамбыл итхыль тедзэплэу «Нартым» иредактор шъхьалэуи ар цытыгъ.

Алыи фэдэу адыгэхэр шлу зыльэгъуштыгъэ цыф лэпкъыб къэралыгъохэм арысыгъэу тыщыгъуазэп. Ащ ыпхъу закыо хэкум щеджэнэу, щыпсэунэу къыгъэккыжыгъ. Тыжын апшъэрэ гъэсэныгъэ хэкужым щызэригъэгъотыгъ, филологиемкнэ кандидат, доктор диссертациехэр къыухъумагъэх, унагъо ышлагъ. Аужырэ илэххэм ар анахъэу зыдэлажыэрэр адыгэ-абхъаз лъэпкъхэм ялорыуатэхэр ары. Чурей Алыи зыфеджагъэр дзэ лофыр ары, ар танкыстыгъ. Ау пасэу дзэкъулыкъым къыхэкыжы, аужырэ илэхэс 40-м адыгэ лъэпкъым фэлэжыагъ.

Ар хэкум лъэшэу шагъэлаплэщтыгъ, осэшхо фашыштыгъ. Тиньбджэгъу шлэныгъэхэмкнэ Дунэе Адыгэ Академием иакадемик гъэшлуагъэу, ичлен-корреспондентэу щытыгъ.

Чурей Алыи хэкум фишлагъэр зыкнэ тшыгъушэштэп. Тхъэм ахъэрэт нэф ащ къырет. Ащ фэдэллы цлэрылохэр адыгэхэм къахэкыфэ лъэпкъыр зэрэщылэщтыр нафэ. Тхъэм джыри нахьыбэу ткъош фэдэ цыф шлагъохэр къытет».

НыбжыкIэхэр ащаухъумэх

«Терроризмэм ыкIи экстремизмэм ныбжыкIэхэр ащухъумэгъэнхэр» зыфилорэ семинар АР-м шIэныгъэхэм зыщаагъахъорэ иинститут щыкIуагъ. Ащ зэкIэмкIи нэбгырэ 80 фэдиз хэлэжъагъ.

КIэлэгъаджэхэм, психологхэм ыкIи методистхэм ямызакъоу зэхыхъэм хэлэжъагъ АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ экстремизмэм пэшукIогъэнымкIэ игупчэ икIулыкIушIэу ГутIэ Рэмзан. Ащ кыIотагъ экстремизмэм епхыгъэу Iоф зышIэрэ организациехэм ныбжыкIэхэр ахашэнхэмкIэ бзэджашIэхэм шыкIэу агъэфедэхэрэр. Мы лъэныкъомкIэ кIэлэгъаджэхэм ыкIи ны-тыхэм анахъэу анаIэ зытырагъэтын фаехэр кIулыкIушIэм кыгъэнэфагъэх. Джаш фэдэу Iэтахъохэр интернетым епхылагъэ зэрэхъугъэхэм, къэбар нэпцIхэр кызырэрагъэкIокIырэ шыкIэхэм ягугъу кышIыгъ.

Къэлэгъэн фæе, АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ мыщ фэдэ пэшIорыгъэш Iофтхъабзэхэр ренэу зэхещэх. Экстремизмэм пэшукIогъэнымкIэ ведомствэм игупчэ икIулыкIушIэхэм кIэлэгъаджэхэр, ны-тыхэр, кIэлэеджакIохэр ыкIи студентхэр кыагъэлажэхэзэ ренэу зэдэгущыIэгъухэр адашIых.

АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ и Обществэннэ совет илыкIохэр ыкIи журналистхэр ведомствэм икIэбарлгыгъэлэс гупчэ щылагъэх. Ащ иподразделениехэм ялофшIэн зэрэзэхашэрэм зыщэгъэозагъ.

Къэралыгъо автоинспекцием и МРЭО икIулыкIушIэхэм 2022-рэ илэсым ялофшIэн зэфэхьысыжъэу фэхъугъэхэр хъахIэхэм къафалотагъ.

Хэгъэгу кIоцI кIулыкIушIэхэм иподразделение ипашэ иIэнатIэ зыгъэцIкIэрэ Нэхэе Заур гупчэм фэло-фашIэу ыгъэцIкIэхэрэр къафалотагъ. Ащ кызырIуагъэмкIэ, мы аужырэ илэсхэм цIыфхэр нахъыбэу кызыкIэупцIэхэрэр хъапс ательмэ е атемылмэ зэрыт справкэм игъэхъазырын ары.

ГушыIэм пæе, 2022-рэ илэсым къэбарлгыгъэлэс гупчэм икIулыкIушIэхэм мыщ фэдэ справкэ мин 21-рэ агъэхъазырыгъ. 2021-рэ илэсым егъапшагъэмэ, мы пчъагъэр мин 4-кIэ нахъыб.

Нэхэе Заур кызырIуагъэмкIэ, Iэпылэгъу зищыкIагъэу закыфэзыгъазэ зышIоигъохэм апае ведомствэм иадминистративнэ псэупIэ иапэрэ къат хэушъафыкIыгъэ унэ хэтэу ащ фэло-фашIэхэр шагъэцIкIэх.

КIаухым Хъунэгъо Рэщыдэ подразделением илофшIэн осэшIу кыфишIыгъ. Къэбарлгыгъэлэс гупчэр цIыфхэмкIэ IэпылэгъушIоу зэрэщытыр кыахыгъэщыгъ.

Сомэ миллион шIуатыгъугъ

ГъэпцIагъэ зыхэлъ бзэджашIагъэ зэрадызэрахъагъэм фэгъэхыгъэ къэбар Мыекъуапэ хэгъэгу кIоцI кIулыкIушIэхэм идежурнэ часть кыIэкIэхъагъ.

Илэс 41-рэ зыныбжъ хульфыгъэу Мыекъуапэ щыпсэурэм полицием икIулыкIушIэхэм кызырариIуагъэмкIэ, мы илэсым щылэ мазэм ыгузэгъу кыщегъэжъагъэу ымышIэрэ горэ телефонымкIэ мызэу, мытIоу кыфытеуагъ. Ахъцэ псынIкIэ кыгъэхъэн зэриIэкIыщтыр кыгуригъэуагъ, ащ пæе имылыку криптовалютам хилъхъан фæеу гъэпцIаIом кыриIуагъ. Хульфыгъэм ышIошъ ыгъэхъуи, ащ езэгъыгъ.

ГъэпцIаIом зыфиIуагъэм ахъцэр хилъхъаным фэшI хульфыгъэм тфэгъогъо банкым чIыфэу сомэ миллиони 5 фэдиз кыIыхыгъ, нэужым кыриIогъэ счэтым ахъцэр зэкIэ ригъэхъагъ. Ащ ыуж бзэджашIэр хульфыгъэм кыфытеуи кыриIуагъ имылыку тегъэхъагъэу кызырэфырагъэгъэзжыщтыр, ащ пæе тIэ-кIурэ ежэн зэрэфаер. Ау 2023-рэ илэсым иапэрэ мафэхэм хульфыгъэр иахъцэ кIэупчIэнэу зыфитеом, телефонным номерым пыхыгъэу кычIэкIыгъ, бзэджашIэм зигъэбылгыжыгъ.

Мы хуьгъэ-шIагъэмкIэ следствием уголовнэ Iоф кызырIуахыгъ.

АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ

цIыфхэм джыри закыфегъазэ сакъыныгъэ кызыхъагъэнэу. «Ахъцэ псынIкIэ» къагъэхъэн альэкIынэу цIыфхэм аралозэ мы аужырэ уахътэм гъэпцIагъэу зэрахъэхэрэм япчъагъэ хэхъуагъ. ШъумышIэрэм цыхъэ фэшъумышI. Джэнджэш горэ шъугу кыхъагъэмэ, банкым занкIэу шъуклон ыкIи ащ шъушыкIэупчIэн шъульэкIыщт.

Пенсионерам етыгъуагъ

Урысыем и МВД уголовнэ лыхъунымкIэ иотделэу Мыекъуапэ щылэм икIулыкIушIэхэм лыхъун Iофтхъабзэу зэрахъагъэхэм яшIуагъэкIэ ыпэкIэ гъогъугу пчъагъэрэ хъапс зытелыгъэ илэс 47-рэ зыныбжъ хульфыгъэр къаубытыгъ.

ЗэрагъэунэфыгъэмкIэ, щылэ мазэм иапэрэ мафэхэм инэлосэ пенсионерэу илэс 63-рэ зыныбжыым ибанк картэр охътэ гъэнэфагъэкIэ кыIыхыгъ, ау ахъцэр рыхынэу ар гугъагъэп. Къаубытыгъэм картэм ипин-код ышIэзэ тучанхэм ащыщэфагъ, зэкIэмкIи сомэ мини 120-м ехъу зэрар хульфыгъэм рыхыгъ.

Уголовнэ Iоф кызырIуахыгъ. БзэджашIэм илэс 6-м нэс хъапс тыралъхъан альэкIыщт.

Наркотик кыыкIуахыгъ

АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ наркотикхэр хэбзэнчъэу кызырэрагъэкIокIыхэрэм ебэныгъэнымкIэ и ГъэлорышIапIэ икIулыкIушIэхэм Iофтхъабзэу зэрахъагъэхэм къа-кIэлъыкIоу бгъэфедэ мыхъушIт веществор хэбзэнчъэу кызыгъэкIокIыщтыгъэ хульфыгъэу илэс 32-рэ зыныбжыр къаубытыгъ.

КIулыкIушIэхэм зэрагъэунэфыгъэмкIэ, ащ Мыекъуапэ щыпсэурэ горэм марихуанэр (ихъэлъагъэкIэ грамм 20) рицагъ.

Урысыем и МВД иотделэу Мыекъуапэ щылэм икIулыкIушIэхэм материалэу къауьгоигъэмкIэ хульфыгъэм уголовнэ Iоф кыыфэзIуахыгъ. Джы ащ илэси 8-м нэс хъапс тыралъхъан альэкIыщт. Мы уахътэм ехъулэу хульфыгъэр нэмыкI бзэджашIагъэхэм ахъагъэмэ аулпэкIу.

Шъон пытэр зыщэрэр къаубытыгъ

Хабзэр аукъозэ шъон пытэр зыщэхэрэм альэныкъокIэ полицием икIулыкIушIэхэм уплъэкIунхэр рагъэкIокIых.

ЦIыфым ипсауныгъэкIэ ыкIи ищылэныгъэкIэ щынагъоу щыт спирт зыхэт шъонхэр цIыфхэм ашIэу макIэп кIулыкIушIэхэм кызырэрагъэщырэр. ГушыIэм пæе, Мыекъопэ районым щылэ полицием иуполномоченнэ участковэ къэбар кыIэкIэхъагъ илэс 77-рэ зыныбжъ бзылфыгъэу мыщ щыпсэурэм иунэ спирт зыхэт шъон нэпцIыр чишIэу. КIулыкIушIэхэм дэкIыгъо уплъэкIунхэр зашIыхэм къэбарыр шыпкIэу кычIэкIыгъ.

Джаш фэдэу Кошхъэблэ районым щыпсэурэ илэс 27-рэ зыныбжъ бзылфыгъэм хэбзэнчъэу спирт зыхэт шъон нэпцIыр иунэ чишIыгъэ ыщэщтыгъэу кычIагъэщыгъ. ЗэкIэ шъонэу иунэ итыгъэр кыIахи, экспертизем рагъэхыгъ. Мы IофитIумкIи уплъэкIунхэр лъагъэкIуатэх, кIэухэу афэхъухэрэмкIэ унашъохэр ашIышIых.

Адыгеим иполиции икIулыкIушIэхэм цIыфхэм къаджэ, зыфэдэр амышIэрэ шъонхэр къамыщэфынхэу. Шъон нэпцIыр зыщэхэрэм якъэбар шъушыгъуазэмэ полицием ителефон номерэу 02-м е (мобильнэ номерэу 102-м) шъуатэуи макъэ яжъугъэу.

ТыгъуакIор къаубытыгъ

Мэзæм иапэрэ мафэхэм Урысыем и МВД идежурнэ частэу Мыекъуапэ щылэм илэс 64-рэ зыныбжъ бзылфыгъэм макъэ кыригъэIугъ дышъэм хэшIыкIыгъэ хъапщып 17 ыкIи техникэр иунэ чIатыгъукIыгъэу.

Следственнэ-оперативнэ купыр ыкIи эксперт-криминалистыр мы чIыпIэм кызысэхэм агъэунэфыгъ тыгъуакIор шъхъаныгъупчъэмкIэ унэм зэрихъагъэр.

Уголовнэ лыхъуным икIулыкIушIэхэм Iофтхъабзэу зэрахъагъэхэм къаIэлъыкIоу лажъэ зIлэу зэгугафэхэрэр къаубытыгъ. БзэджашIэр Краснодар щыщ, илэс 40 ыныбжъ, ыпэкIэ мызэу, мытIоу хъапсым чIэсыгъ. Мы хуьгъэ-шIагъэмкIэ ащ уголовнэ Iоф кыыфэзIуахыгъ, илэси 6-м нэс хъапс тыралъхъан альэкIыщт.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр КIАРЭ Фатим.

Кымэфэ футболыр

«Ошъутенэр» чемпион хьугъэ

Адыгэ Республикэм футболымкӀэ изэлухыгъэ кымэфэ зэнэкьокъу кыдыхэлъытэгъэ ешӀэгъухэр кӀуагъэх.

Я 12-рэ турым зэфэхьысыжъ гъэшӀэгъонхэр фэхьугъэх. «Легионим» ящэнэрэ чӀыплэр чӀинагъ, я 11-рэ чӀыплэм щыт республикэ спорт еджаплэм икомандэ (2007-рэ илъэсым кӀэхъугъэхэм) зэлукӀэгъоу дырилагъэр 1:1-у аухыгъ.

Ау пстӀэуми анахь гъэшӀэгъонхэр «Спортмастер-2» ыкӀи «Тулскэр» зыфилорэ командэхэм язэлукӀэгъу изэфэхьысыжъхэр ары. Мыекьопэ районим икомандэ я 6-рэ чӀыплэм щыт ыкӀи хагъэунэфыкӀырэ чӀыплэхэм афэбэнэн ылъэкӀыштыгъэп. Ау ащ ифутболистхэм альӀкӀ къамыгъанэу командэ анахь лъэшхэм ащыщым дешлагъэх ыкӀи текӀоныгъэр кыдахыгъ. ПчӀагъэр 4:3-у зэлукӀэгъур аухыгъ. Ащ кыыхэкӀыкӀэ «Спортмастер-2-р» апэрэ чӀыплэм фэбэнэнымкӀэ амал имылӀажъу кӀэнагъ.

Мыщ кыыкӀэлъыкӀоу «Ошъутенэм» ешӀэгъу илагъ. Командэм

ухъазырыныгъэ дэгъу кыыгъэлъэгъуагъ ыкӀи 7:3-у «Делотехникэм» кышылуихыгъ. Зы тур кӀэнагъэу апэ ит командитӀум азыфагу очкоуи 4 илӀ хьугъэ. Аужырэ зэлукӀэгъухэм язэфэхьысыжъхэм ямыллытыгъэу «Ошъутенэм» Адыгэ Республикэм футболымкӀэ изэлухыгъэ кымэфэ зэнэкьокъу апэрэ чӀыплэр кыышӀыдыхыгъ. Аужырэ турыр мэзаем и 25-м зэхӀащӀт.

КОМАНДЭХЭМ ОЧКО

ПЧӀАГЪЭУ

РАГЪЭКЪУГЪЭР:

Ошъутен — 30, Спортмастер-2 — 26, МФОК-у «Ошъутен» — 25, Легион — 23, Спортмастер — 22, Тулскэр — 19, Сокол — 13, Кавказ — 12, Юг-Авто — 12, Делотехника — 9, СШОР-2007 — 8, СШОР-2008 — 2, Альянс — 1.

Гандбол

Ящэнэрэ текӀоныгъэр кыыдыхыгъ

«Луч» (Москва) — «АГУ-Адыиф» (Мыекьуапэ) — 29:32 (16:18, 13:14)

Суперлигэм ибзылъфыгъэ командэхэм язичэзыу ешӀэгъухэм къадыхэлъытагъэу «АГУ-Адыиф»

фыр» «Лучым» лукӀагъ. Купэу «Б-м» хэтхэм япэшӀорыгъэшъ уцугъокӀэ мыр ящэнэрэ зэлукӀэ-

гъоу щытыгъ ыкӀи тикомандэ текӀоныгъэр кыышӀыдыхыгъ. Суперлигэм занкӀэу кыыхэнэжъыным пае «АГУ-Адыифым» я 9-рэ чӀыплэр кыыдыхын фае, джырэ уахьтэм я 11-м щыт.

— «Лучыр» текӀоныгъэм зэрэфэбэнэщтым тицыхъэ тепыгъ. ПшӀэрылъэу щытыгъэр апэрэ такыкӀи 10 — 15-м тыкызэкӀэмыкӀоныр ары. Ау егъэжъэгъур кӀин кыызэрэтфэхъугъэр сыгурихыгъэп, пчӀагъэр 3:1-у тшӀуахыштыгъ. Ау типшӀашъэхэм пытагъэ кыызхагъэфагъ, ащкӀэ ахэм инэу сафэраз. Анахъэу зигугъу къэпшӀын фаер тикъэлӀпчӀэлутэу Регина Якуповар ары, лӀгуаоу къадзыгъэм ипроцент 50 фэдизыр ащ кыызэкӀидзэжъыгъ. Ащ ишӀуагъэкӀэ тикомандэ нахь зыкышӀӀажъыгъ, ыпӀэкӀэ илӀыгъ, — кыӀуагъ тренер шъхьӀалэу Александр Реввэ.

Я 6-рэ такыкӀым ыуж «АГУ—Адыифыр» текӀоныгъэм сыдигъокӀи

нахь пӀэлӀагъагъ. КъэлӀпчӀэлутым нэмыкӀэу ешӀаглохэу Алиса Дворцеваям ыкӀи Татьяна Кирилловам дэгъу дэдэу зыкыагъэлъэгъуагъ. Ахэм гъогогъу пшӀырыпшӀэ лӀгуаор хъагъэм дадзагъ.

Шъугу къэдгъэкӀыжъын, зэнэкьокъум иятӀонэрэ едзыгъо кыыдыхэлъытагъэу командэхэм ешӀэгъу пшӀырыпшӀэ яӀащт. Ахэм язэфэхьысыжъхэм къагъэлъэгъошт Суперлигэм занкӀэу кыыхэнэжъыштыр, ешӀэгъу тедзэхэр зилӀащтхэр ыкӀи лигэ нахь цӀыклум хӀэфӀащтхэр.

«АГУ-Адыифым» зичэзыу ешӀэгъухэр Мыекьуапэ щырилӀащтых, мэзаем и 25-м командэу «Фениксым» лукӀащт, ар пчыжъэм сыхьатыр 6-м рагъэжъащт.

Купэу «Б-м» хэт командэхэм очко пчӀагъэу рагъэкъугъэр: Университет — 23, Ставрополье — 22, Феникс — 17, АГУ-Адыиф — 13, Луч — 7, Балтийская заря — 2.

Зэхъышагъэр ыкӀи кыыдызгъэкӀырэр:
АР-м лӀӀэкъ лӀофхэмкӀэ, лӀӀыб кӀэралхэм ащысэурэ тилӀӀэкъэгъухэм адырӀӀэ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи кӀэбар жьугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекьуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зылӀащӀыр:
385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаӀихырэр А4-кӀэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчӀагъэкӀэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дӀӀӀӀӀ, шрифтыр 12-м нахь цӀыкӀунэу щытӀӀ. Мы шапхъэхэм адимыштырӀэ тхыгъэхэр редакцием зӀкӀегъэкӀоужьых.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зышаушыхьатыгъэр:
УФ-м хъутын лӀофхэмкӀэ, телерадиоукъэтынхэмкӀэ ыкӀи зӀлгы-лӀэсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чӀыплӀэ гъӀорышӀанӀ, зӀраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗӀкӀэмкӀи пчӀагъэр
4344
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 314

Хъутыным узшыкӀӀтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр
18.00
ЗышыкӀӀтхэгъэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьӀалэу
МӀшӀлӀжъо С. А.

Редактор шъхьӀалэу
игуадзэр
ТӀу З. Дз.

ПшӀӀэдӀкӀыжъ зыхьырэ секретарыр
Тхьаркьохъо А. Н.

